

DİN EĞİTİMİ BİLİMİ'NİN TÜRKİYE'DE BAĞIMSIZ BİR BİLİMSEL DİSİPLİN OLARAK DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Dr. Nevzat Y. AŞIKOĞLU

Ankara Üniv. İlahiyat Fak.

GİRİŞ

Eğitim Bilimi, diğer bazı sosyal bilim dallarına kıyasla daha genç sayılabilecek bir bilim dalıdır. Her ne kadar, tarih boyunca eğitime dair çeşitli eserler yazılmış, değişik fikirler öne sürülmüş ise de, özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda bu bilim dalının içerdiği temel konular, araştırma metodu ve alanı konusunda ciddi çalışmalar yapılmış ve bu alan bilimsel bir disiplin halini almıştır.

Zamanla, özellikle 20. yüzyılda toplumun ihtiyaçlarının farklılaşması, bilimin gelişmesi, değişik bilim dallarının doğması v.b. etkiler sonucunda eğitim bilimi içinde de, sanat eğitimi, halk eğitimi, çocuk eğitimi gibi çeşitli alt bilim dalları ortaya çıkmıştır.

Din Eğitimi Bilimi de kültürü oluşturan temel unsurlardan olan dinin eğitim ve öğretimini konu alan bir bilimsel disiplin şeklinde öncelikle Batıda, eğitimin yukarıda sözü edilen alt branşlarından biri olarak doğmuştur.

Din Eğitimi Bilimi'nin Türkiye'de bağımsız bir bilimsel disiplin olarak ortaya çıkışı Batı ülkelerine nazaran oldukça geç olmuştur. Bu nedenle eldeki çalışmanın ana hedefi, *Din Eğitimi Bilimi*'nin Türkiye'de bilimsel bir disiplin olarak doğuşu, gelişmesi, yüksek öğretim programlarında bir bilim dalı olarak yer alışı ve yakın tarihimizde bu alana katkı sağlayan bilimsel toplantılar hakkında bilgi vermektir. Kısaca ,belirlenen bu hedefle sınırlı olan çalışmamızda; Din eğitimi konusundaki çeşitli uygulamalar, yani okullara din dersleri konulması, müfredat ve ders kitaplarının düzenlenmesi İmam Hatip Liseleri'nin veya Yüksek İslam Enstitülerinin açılması, vb. konuları ele almaktan çok, *'Din Eğitimi Bilimi*'nin bir bilimsel disiplin olarak gelişimi üzerinde durulacaktır.

Din Eğitimi Bilimi'ni, kısaca, *eğitim biliminin metodlarını kullanarak dinî muhtevanın öğretimi ile ilgilenen bir alan* olarak tanımlamak mümkündür. Hemen belirtmek gerekir ki, *Din Eğitimi*

Bilimi'nin akademik bir disiplin olarak, Türkiye'de yüksek öğretim programlarında yer alması oldukça yakın tarihimizde olmuştur. Buna rağmen özellikle son yıllarda bu alana katkı sağlayan değerli çalışmalar yapılmış ve alanın bilimsel çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır⁽¹⁾.

Din Eğitimi'nin bir bilim dalı olarak bugün ulaştığı noktayı iyi değerlendirebilmek için Türkiye'de dinî yüksek öğretimin gelişmesine ve bu öğretimde *Din Eğitimi Bilimi'nin* yerini alışının tarihçesine kısaca göz atmak yerinde olur.

A) BİLİMSEL BİR DİSİPLİN OLARAK DİN EĞİTİMİ BİLİMİNİN DOĞUŞUNDAKİ AŞAMALAR

1) Cumhuriyetten Önce Yüksek Din Öğretimindeki Durum

Osmanlıların son döneminde iyice bozulmaya yüz tutan medreselerin öğretim programında *Din eğitimi* veya buna benzer bir adla ayrı bir branş görülmemektedir. 1330 (1913) yılında, medreselerin "**Daru'l-Hilafeti Aliyye**" adıyla birleştirilmesinden sonra, bu medresenin Âlî kısmının birinci sınıfında usul-i Tedris adıyla okutulması öngörülmüş olan ders,⁽²⁾ bugünkü anlamda "**Eğitim Bilimine Giriş**" dersi olarak değerlendirilebilir. Medrese dışında açılan modern yüksek öğretim kurumlarında da *Din Eğitimi* branşının yer almadığı görülür.

Yüksek din öğretimi alanında ilk defa Emrullah Efendi tarafından ortaya atılan *Tubâ Ağacı Nazariyesi* (Eğitimi yukarıdan aşağıya doğru, üniversitelerden başlayarak düzenleme düşüncesi) ışığında 1912 yılında Daru'l-Fünûn açılmıştır. Yeni açılan bu Daru'l-Fünûn'da Hukuk, Tıp, Fen Bilimleri, Edebiyat ve Şer'î Bi-

limler olmak üzere beş bölüm yer almıştır. Şer'î Bilimler bölümündeki derslere bakıldığında "**Din Eğitimi**" adıyla ayrı bir branşın programda yer almadığı görülür⁽³⁾. Ancak 1919 da çıkan Daru'l-Fünûn Kanununda Şer'î Bilimlerin medresede öğretileceği düşüncesiyle bu bölüm Daru'l-Fünûn kapsamından çıkarılmıştır.

2) Cumhuriyetin İlk Yıllarında Yüksek Din Öğretimindeki Durum

Cumhuriyetten sonra 21 Nisan 1924 te kabul edilen kanunla tekrar İstanbul Daru'l-Fünûn'una İlahiyat Fakültesi eklenmiştir. 1933'e kadar varlığını sürdüren bu Fakülte programında da *Din Eğitimi* adıyla bir branş yer almamıştır. Yine 1933 yılında Edebiyat Fakültesi'ne bağlı olarak Kurulan İslamî İlimler Enstitüsü programında da *Din Eğitimi* branşına rastlanmamıştır⁽⁴⁾.

3) 1949-1980 Yılları Arasındaki Gelişmeler

1949 yılında bu kez Ankara Üniversitesi

(1) Bu çalışmalardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz : Beyza Bilgin, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, A.Ü.İlahiyat Fak. Yay. Ank. 1988 ve Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri, Ank.1980; Bayraktar Bayraklı, *İslam'da Eğitim*, İst. 1983; Halis Ayhan, *Eğitime Giriş ve İslamiyetin Eğitime Getirdiği Değerler*, Damla yayınevi, 1982; Mualla Selçuk, *Çocuğun Eğitiminde Dinî Motifler*, T.Diyaret Vakfı yay. Ank., 1990; Mustafa Öcal, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*, T.Diyaret Vakfı yay., Ank. 1990; Beyza Bilgin-Mualla Selçuk, *Din Öğretimi*, Akid yayınevi, Ank. 1991; Mehmet Bayraktar, *Eğitim Kurumu Olarak Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma*, İst. 1992 .

(2) Osman ERGİN, *Türk Maarif Tarihi*, C.I, s.128 İst. 1977 .

(3) Hilmi Ziya ÜLKEN, "İlahiyat Fakültesinin Geçirdiği Safhalar" *İlahiyat Fakültesi Albümü, 1949-1960* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961, s.2-3 .

(4) H.Z.ÜLKEN, A.g.e., s. 6-7 .

tesine bağlı olarak bir İlahiyat Fakültesi açılmıştır. Fakültenin öğretime başladığı 1949 yılındaki programında *Din Eğitimi* adıyla bir branş yine mevcut değildir. Ancak bazı değişiklikler yapılarak 1953 yılında uygulanmaya başlayan öğretim programı incelendiğinde Fakültenin 4. sınıfında ve haftada 2 saat olmak üzere bir "**Pedagoji**" dersinin programa konulduğu görülür⁽⁵⁾. Ancak bu derste daha çok eğitim bilimi ile ilgili temel konuların ağırlıklı olarak öğretim konusu yapıldığı söylenebilir. Nitekim 60'lı yıllara varıldığında İlahiyat Fakültesi bünyesinde Pedagoji alanıyla ilgili olarak iki bilimsel çalışma yapılmıştır. Bunlardan birisi 1954 yılında Turhan YÖRÜKAN tarafından hazırlanan doktora tezi olup, "**Şahsiyet Terbiyesinde Kültürün Rolü**" adını taşımaktadır. Diğer ise, Prof. Dr. Bedî Ziya EGEMEN tarafından kaleme alınan ve 1957 yılında yayınlanan "**Terbiye İlminin Ana Meseleleri**" adlı kitap çalışmasıdır⁽⁶⁾. Görüldüğü gibi her iki çalışma da din eğitiminin çok genel eğitim problemlerini ele alan çalışmalardır. Özellikle ikinci çalışma uzun süre ders kitabı olarak okutulmuştur.

Pedagoji dersi başlangıçta, Bu alanda yetişmiş öğretim elemanı olmadığı gerekçesiyle Din Psikolojisi Kürsüsü bünyesine alınmış ve Kürsünün adı "**Din Psikolojisi ve Pedagoji Kürsüsü**" şeklinde belirlenmiştir. Burada Pedagoji Kavramının Din Eğitimi'den çok genel eğitim anlamını ifade ettiği daha açık bir biçimde görülmektedir. Çünkü Kürsünün adı *Din Psikolojisi ve Din Pedagojisi* şeklinde ifade edilmemiştir.

60 lı yıllara gelindiğinde, 20.11.1962 tarihinde yapılan bir değişiklikle Pedagoji dersi bu kez Sistemantik Felsefe Kürsüsü'ne bağlanmıştır. Daha sonraları

ise, 30.4.1974 tarihinde Sistemantik Felsefe Kürsüsü'nden alınarak yeniden Din Psikolojisi Kürsüsüne bağlanmıştır⁽⁷⁾.

4) *Din Eğitimi'nin Bağımsız Bir Bilimsel Disiplin Haline Gelişi*

70 li yıllarına gelindiğinde İlahiyat Fakültesi tarihinde ilk defa doğrudan Din Eğitimi ile ilgili bilimsel çalışmaların yapıldığı ve bu alanda bir akademisyenin yetiştiği görülür⁽⁸⁾. Artık İlahiyat Fakültesi bünyesinde söz konusu alanla ilgili yetişmiş akademisyenin bulunmaması sıkıntısı ortadan kalkmıştır. Ayrıca 70'li yıllarla birlikte artık öğretimdeki muhtevasında da din eğitimi ile ilgili konuların ağırlık kazandığı Pedagoji'nin bağımsız bir kürsü olarak ve hatta Din Eğitimi adıyla kurulması ihtiyacı iyice kendini hissettirmiştir. Nitekim İlahiyat Fakültesi bünyesinde bu konuyu değerlendirmek üzere kurulan bir komisyon konu ile ilgili bir rapor hazırlayarak bağımsız bir *Din Eğitimi Kürsüsü* kurulmasını Fakülte Kurulu'na önermiştir. Raporda özetle şu hususlara yer verilmiştir:

(5) Münir KOŞTAŞ, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi" A.Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi , C.XXXI, Ank. 1989, s. II .

(6) Bedî Ziya EGEMEN, *Terbiye İlminin Ana Meseleleri* A.Ü.İlahiyat Fak. Yayını Ank. 1957.

(7) Pedagoji dersi ile ilgili Yeni bir Kürsü kurulmasına dair İlahiyat Fakültesi Komisyon Raporu ,Tarihsiz, s.l. (Söz konusu rapor 5.5.1980 tarihinde yapılan Fakülte Kurulunda görüşülüp kabul gördüğü ve 13.5.1980 tarihinde A. Üniversitesi senatosunda kabul edildiği dikkate alınır, Raporun bu tarihe tekaddüm eden 1980 yılı Şubat ayı sonlarında hazırlanmış olması kuvvetle muhtemeldir.)

(8) Bilimsel Çalışmaları için Bkz.: Beyza Bilgin, *İslam'da Eğitimin Temeli Olarak Sevgi*, A.Ü.İlahiyat Fakültesi'nde hazırlanmış Doktora Tezi Ank. 1971; ve *Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri*, (A.Ü.İlahiyat Fakültesinde 1979'da Hazırlanmış Doçentlik Tezi), Ank. 1980 .

"...Pedagoji, bilim dalı olarak hem felsefeden hem psikolojiden ayrıdır. Şimdiye kadar yakın dallar diye bu kürsülere bağlanmıştır. Bugün Fakültemiz, eğitim alanında öğretim üyesine sahip olduğu için eğitim bilimi alanında ayrı bir çalışma birimi kurulabilir. Eğitim bilimi dalının Fakültemiz için önemi büyüktür. Mezunlarımız ya Diyanet İşleri Başkanlığı'nda veya Millî Eğitim Bakanlığı'nda görev almaktadırlar. Diyanet İşlerinde görev alanlar halkın din eğitimi ile meşgul olduklarından bunların pedagojik bir formasyon almaları şarttır. Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak çalışan mezunlarımızın da öğretmenlik formasyonu görmeleri mecburiyeti vardır. Belirttiğimiz amaçlar için Fakültemizdeki pedagoji derslerinde din eğitimi bilimi konuları işlenmektedir. Ayrıca Senatomuzun kabul ettiği bir yönetmelikle, isteyen öğrencilere öğretmenlik formasyonu dersleri verilmektedir. Bütün bu derslerin teorik ve pratik çalışmaları vardır.

Görüldüğü gibi Fakültemizde eğitim bilimi alanında oldukça yüklü bir faaliyet vardır. Bu bakımdan pedagoji derslerinin yakın dallara bağlı olarak değil, bağımsız bir birim halinde çalışması, çalışmalarının daha verimli olması bakımından zorunlu görülmüştür.

Sonuç: Pedagoji dersinin bağımsız bir kürsü haline getirilmesinin, öğretmenlik formasyonu derslerinin yönetiminin bu kürsüye verilmesinin ve adının Din Eğitimi Kürsüsü olmasının uygun olacağını bilgilerinize arz ederiz⁽⁹⁾

İlahiyat Fakültesi Kurulu tarafından kabul gören bu öneri Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından da onaylanmış ve 13.5.1980 tarihinde ilk olarak A. Ü. İlahiyat Fakültesi bünyesinde "**Din Eğitimi Kürsüsü**"⁽¹⁰⁾ kurulmuştur.

İki yıl kadar sonra, 1982 yılında Yüksek öğretimdeki yeni düzenlemelerle birlikte "**Kürsü**" adı "**Anabilim Dalı**" şeklini almış; "**Din Eğitimi**" ifadesi

ise, öğretmenlik formasyon derslerinin de bu Anabilim dalı bünyesinde oluşu dikkate alınarak "**Eğitim Bilimleri**" şeklinde değiştirilmiştir.

Din Eğitimi Bilimi yaklaşık olarak on yıl kadar "**Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**" adı altında varlığını devam ettirmiştir. Ancak daha sonra Yüksek Öğretim Kurulu'nun; İlahiyat Fakültelerindeki akademik bölümlemenin yeniden yapılması ve öğretim programlarının gözden geçirilmesi isteği doğrultusunda, İlahiyat Fakülteleri dekanları ve Fakültelerden birer temsilcinin katılımıyla bir komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyonun 1991 yılında yaptığı yeni düzenleme teklifinin⁽¹¹⁾ kabul görmesiyle "**Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**"nın adı tekrar "**Din Eğitimi Anabilim Dalı**" olarak belirlenmiş ve bünyesinde "**Din Eğitimi Tarihi Bilim Dalı**" ile "**Din Eğitimi Bilim Dalı**" olmak üzere iki alt bilim dalı oluşturulmuştur. Bugün yeni açılanlar ve kısa süre içinde açılacak olanlarla birlikte sayıları artan ilahiyat fakültelerinde din eğitimi alanında yapılacak bilimsel çalışmalar da göz önüne alınacak olursa bu alanın geleceğinden ümitli olunabileceğini söyleyebiliriz.

B) TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ BİLİMİNİN GELİŞİMİNE KATKI SAĞLAYAN ÇALIŞMALAR (SEMİNERLER)

1980 yılında *Din Eğitimi* 'nin bağımsız bir bilim dalı olarak İlahiyat Fakülte-

(9) Pedagoji Dersi ile ilgili Yeni Bir Kürsü Kurulmasına Dair İlahiyat Fakültesi Komisyon Raporu, Tarihsiz s.1-2,

(10) Ankara Üniversitesi Gelişim Tarihi, Hazırlayanlar: Musa Çadircı - Azmi Süslü, A.Ü.Rektörlüğü yayını, Ankara 1982 .

(11) Marmara Üniversitesi Rektörlüğü, 30.4.1991 tarih ve 04040.01-020-275 sayılı yazısı .

si bünyesinde ortaya çıkışından itibaren bu alandaki bilimsel çalışmalar ve doktora düzeyindeki araştırmalar artmıştır. Bu çerçevede Din eğitimi ile ilgili çeşitli tarihlerde yapılan seminerlerin ayrı bir önemi vardır.

1) Türkiye I. Din Eğitimi Semineri 23-25 Nisan 1981 ⁽¹²⁾

1981 yılında A.Ü.İlahiyat Fakültesinde 23-25 Nisan 1981 tarihlerinde düzenlenen "**Türkiye I. Din Eğitimi Semineri**" Türkiye'de, okulda ve yaygın eğitimdeki din eğitimi konularının çeşitli boyutlarıyla ele alındığı ilk ve önemli bir ilmî toplantıdır. Bu seminerde aynı zamanda *Din Eğitimi* bir bilim dalı olarak da ele alınıp farklı boyutlarıyla tartışılmıştır. Bu çerçevede Seminare Türkiye'de Din eğitimi ve öğretimi alanında karşılaşılan çeşitli problemler yanında "**Din Eğitiminin Amacı**", "**Din Eğitiminin Şumûlü**", "**Laiklik ve Din Eğitimi İlişkileri**", "**Din Eğitimi ve Öğretiminde Genel Esaslar**", "**Yaygın Eğitimde Din Eğitimi**" gibi Din Eğitimi Biliminin temel konularında da tebliğler sunulmuştur.

1981 yılındaki bu seminer, Türkiye'de din eğitimi uygulamaları konusunda ve *Din Eğitimi Bilimi*'nin bağımsız bir ilmî disiplin olarak gelişmesi konusunda önemli bir dönüm noktasıdır.

2) Millî Eğitim ve Din Eğitimi (İlmî Seminer) 8-10 Mayıs 1981 ⁽¹³⁾

1980 yılına kadar yüksek öğretimde bağımsız bir bilim dalı olarak bile var olamayan Din Eğitimi alanında 1981 yılında geniş kapsamlı iki ilmî seminerin yapılabilmesi Türkiye'nin bu konudaki ihtiyacı ve birikiminin ne kadar büyük boyutta olduğunu göstermektedir.

Bu seminerde de yine pek çok konu yanında *Din Eğitimi Biliminin* temel

problemlerinden olan "**Din, Vicdan Hürriyeti ve Laiklik**", "**Temel Eğitimde Din Eğitimi**", "**Halk İçin Din Eğitimi**" gibi konular ele alınmış ve çeşitli yönleriyle tartışılmıştır.

3) Din Dersi Özel Öğretim Yöntemleri Semineri 25-27 Eylül 1986

1982 yılında Türkiye'de yüksek öğretim sistemi yeniden düzenlenince, önceki yıllarda açılmış olan Yüksek İslam Enstitüleri de İlahiyat Fakülteleri haline gelmişler ve A.Ü.İlahiyat Fakültesi ile aynı öğretim programını uygulamaya başlamışlardır. Aradan bir kaç yıl geçince 1986 yılında o ana kadar programda yer alan *Din Eğitimi* ve *Din Dersi Özel Öğretim yöntemleri* derslerinde öğretilen konular ve bu alandaki çalışmaların gözden geçirilmesi amacıyla bir seminer düzenlenmesi düşünülmüştür. Bu amaçla 25-27 Nisan 1986 tarihleri arasında A.Ü.İlahiyat Fakültesinde, bütün ilahiyat fakültelerinde görevli Din Eğitimi Bilimi öğretim elemanları veya yakın branşlardan olup, programdaki bu dersin öğretimini yapan ilim adamlarının katıldığı bir seminer düzenlenmiştir.

Söz konusu Seminerde esas olarak *Din Eğitimi* ve *Din Dersi Özel Öğretim Yöntemleri* derslerinin öğretiminde ve öğrencilerin yaptıkları öğretmenlik uygulamaları konusunda karşılaşılan zorluklar tartışılmış, İlahiyat Fakültelerinde bu derslerde öğretimi yapılan konuların birbirine yaklaştırılması üzerinde durulmuştur. Seminerde ayrıca ağırlıklı olarak "**Din Eğitiminde Metod**" konusu ele alınmış ve öğretmenlerin din eğiti-

(12) Bkz.: Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri 23-25 Nisan 1981, İlahiyat Vakfı yayınları: 1 Ank.Trz.

(13) Bkz.: Millî Eğitim ve Din Eğitimi (İlmî Seminer) 8-10 Mayıs 1981, İst. 1981.

mini yaparken dikkat etmeleri gereken noktalara işaret edilmiştir.

4) Yükseköğretimde Din Bilimleri Öğretimi Sempozyumu 21-23 Ekim 1987⁽¹⁴⁾

Türkiye'de mevcut Yüksek İslam Enstitülerinin İlahiyat Fakülteleri haline getirilmelerinden sonra, Yükseköğretimde Din Bilimleri Öğretimi konusunda düzenlenen ilk geniş katılımlı ilmi sempozyum budur.

Üç gün süren Sempozyum Türkiye Diyanet Vakfı'nın katkıları ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin organizesiyle 21-23 Ekim 1987 tarihleri arasında Samsun'da gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma, o tarihte Türkiye'de bulunan 8 ilahiyat Fakültesine mensup 34 bilim adamı tebliğ sunmuşlardır.

Sempozyumda esas olarak, İlahiyat Fakültelerinin öğretim programları, Fakültelerdeki akademik bölümlere, öğretimin branşlaşması ve Fakültelerde okutulan derslerin öğretim metodları ile ilgili tebliğler tartışılmıştır. Örnek olarak, Sempozyumda Fakültelerde okutulan; Kelam, İslam Tarihi, Hadis, Kuran-ı Kerim, İslam Hukuku gibi derslerin öğretimi ile ilgili tebliğler görüşülmüştür. Ancak söz konusu Sempozyuma Din Eğitimi Bilimi'ni ayrı bir branş olarak ele alan bir bildiri sunulmamıştır. Bu Sempozyumun bildirileri ve bildirilerle ilgili tartışmalar Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 1988 yılında kitap olarak yayınlanmıştır.

5) Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri 8-10 Nisan 1988⁽¹⁵⁾

1988 yılı Nisan ayında, A.Ü.İlahiyat Fakültesi, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın işbirliği ile bir seminer gerçekleştirilmiştir. Din Eğiti-

timi alanında düzenlenen ilk uluslararası toplantı olan bu seminer de Türkiye'de *Din Eğitimi Bilimi*'nin gelişmesi açısından büyük öneme sahiptir. Bu seminerin bir başka önemli özelliği de Almanya'da bulunan Türk çocuklarının din eğitimi ile ilgili olarak Yine Almanya'da yapılan çalışmaların Semineye getirilerek tanıtılmasıdır. Seminerdeki tartışmalar Din Eğitimi-Öğretimi ve Din Hizmetleri olmak üzere iki temel konuda yürütülmüştür.

Seminerde oluşturulan iki çalışma grubundan birisi olan Din Öğretimi Çalışma Grubunda yapılan ilmi tartışmalar ve bu gruba sunulan tebliğler, din eğitiminde metodoloji sorunu ile İmam Hatip Liselerinde öğretimi yapılan bütün meslek derslerinin öğretimindeki yeni metod arayışları ve derslerle ilgili problemler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu Seminer ilk defa bu tür tartışmaların yapılabilmesi açısından önemlidir. Bu çalışma grubunda yurt dışındaki Türk çocuklarının din eğitimi konusu dışında ayrıca diğer dinlerin öğretimi konuları da tartışılmıştır. Dinlerarası çalışmaların bilimsel düzeyde İlahiyat Fakültesi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ortak düzenlediği bu seminerle başladığı söylenebilir.

Din Hizmetleri çalışma grubunda ise, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak sürdürülen yaygın din eğitimi faaliyetleri ve bu alanda karşılaşılan problemler incelenmiştir. Din eğitiminin uygulama alanı ile ilgili problemlerin de böyle ilmi bir toplantıda tartışılmış ol-

(14) Bkz.: Yükseköğretimde Din Bilimleri Öğretimi Sempozyumu 21-23 Ekim 1987, Ondokuz Mayıs Ü. İlahiyat Fak.Yayıncı, Samsun 1988 .

(15) Bkz.:Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri 8-10 Nisan 1988, Diyanet İşleri Başkanlığı yayıncıları,Ank.1991.

ması ve karşılaşılan sıkıntılarla ilgili çözüm önerilerinin sunulmasının din eğitimi biliminin gelişmesine büyük katkı sağlayacağı açıktır.

SONUÇ

Türkiye'de *Din Eğitimi Bilimi*'nin akademik bir disiplin olarak ortaya çıkışını incelediğimiz bu çalışmamızda bu alanın Türkiye için ne kadar genç ve yeni bir alan olduğunu ortaya koymaya çalıştık.

İlk ve ortaöğretim kurumlarındaki din dersleri programlarının geliştirilmesi, din dersi kitaplarının pedagojik esaslar dikkate alınarak hazırlanması, hem alan bilgisi, hem de pedagojik açıdan yeterli öğretmenlerin yetiştirilmesi, ders araç gereçlerinin ve yeni öğretim metodlarının geliştirilmesi gibi önemli bir çok konu *Din Eğitimi Bilimi* alanındaki bilimsel çalışmaların ve araştırmaların artmasına bağlıdır. Burada belirtmek gerekir ki, son on yıl içinde *Din Eğitimi* alanında yüksek lisans ve doktora düzeyinde derinliğine araştırmalar yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. Bu olumlu ve sevindirici bir gelişmedir. Söz konusu çalışmaların artması yukarıda sayılan konularda daha ciddi ve tutarlı çalışmalar yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Türkiye'de Bilimsel bir disiplin olarak ortaya çıkışı çok yeni olan *Din Eğitimi Bilimi* alanında yapılan çalışmalar ve makalemizde söz edilen seminerler yanında; Bu alanda yetişmiş elemanların Din Eğitimi ile ilgili uluslararası düzeyde yapılan çeşitli toplantılara katılması, bu alanın süratli bir şekilde geliştiğini göstermektedir.

Bugün dünyamız iletişim imkanlarının gelişmesiyle adeta her geçen gün bi-

raz daha küçülmekte, insanlar birbirleriyle daha yakından ilgilenmektedirler. Öyleki Dünyanın birbirinden uzak değişik bölgelerinde yaşayan insanlar gün geçtikçe birbirleri daha fazla etkilemektedirler. Dünya üzerindeki çeşitli anlaşmazlıklar artık bütün ülkelerin ortak arayışlarıyla çözüme ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Toplumlar artık birbirlerini görmezlikten gelemez duruma gelmişler ve birbirlerinin sorunlarıyla ilgilenmek zorunda kalmışlardır. Çünkü ortaya çıkan problemler, hastalıklar, savaşlar, yeni fikir akımları vs. tüm toplumları etkilemektedir.

Toplumların birbirlerini daha yakından tanınması, birbirlerini daha iyi anlamaları ve sorunlarına çözüm bulabilmeleri noktasında dinlerin barışçı katkısından ve gücünden yararlanılabilir. Bu katkıdan yararlanabilmek için dinleri ve inanç sistemlerini tanımaya ve öğrenmeye yani *Din Eğitimi*'ne ihtiyaç vardır. Özellikle aynı toplumda yaşayan değişik inançlara mensup insanlar hem kendi dinlerini iyi öğrenmek ve buna ilaveten diğer dinleri de tanımak durumundadırlar. Ancak bu sayede bir tolerans ortamı doğabilir ve insanlar birbirlerine anlayışla yaklaşabilirler. *Din Eğitimi Bilimi* bu anlayış ortamının doğması için farklı inançların nasıl öğretim konusu yapılabileceğini araştırır, metodlar geliştirir. Böylece insanlar arasında karşılıklı olarak inançlara saygı ve tolerans ortamının gelişmesine katkı sağlar.

Bugün, iletişim imkanlarının gelişmesi sayesinde küçülen ama problemleri alabildiğine büyüyen dünyada, ihtiyaç duyulan anlayış ve saygı ortamının doğması, *Din Eğitimi Bilimi*'nin gelişmesi ve bu alanla ilgili titiz araştırmaların çoğalmasıyla daha kolay olacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

Ankara Üniversitesi Gelişim Tarihi, Hazırlayanlar: Musa Çadircı-Azmi Süslü, A.Ü.Rektörlüğü yayını, Ankara 1982 .

Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri, 8-10 Nisan 1988, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, Ank. 1991.

EGEMEN, Bedi Ziya; **Terbiye İlminen Ana Meseleleri**, A.Ü.İlahiyat Fak.yayını , Ank. 1957.

ERGİN Osman ,**Türk Maarif Tarihi**, C.1, İst. 1977.

KOŞTAŞ Münir, "**Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi**" **A.Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi** , C.XXXI, Ank.1989.

Marmara Üniversitesi Rektörlüğü'nün 30.4.1991 tarih ve 04040.01-020-275 sayılı yazısı

Millî Eğitim ve Din Eğitimi (İlmî Seminer) 8-10 Mayıs 1981, İst. 1981.

Pedagoji Dersi İle İlgili Yeni Bir Kürsü Kurulmasına Dair İlahiyat Fakültesi Komisyon Raporu, Tarihsiz.

Türkiye 1.Din Eğitimi Semineri 23-25 Nisan 1981, İlahiyat Vakfı Yayınları:1 Ank.Trz.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, "**İlahiyat Fakültesinin Geçirdiği Safhalar**" Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961.

